

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พืชในวงศ์กุหลาบพันปี (Ericaceae) เป็นพืชดอกใบเลี้ยงคู่ เป็นไม้ต้น ไม้พุ่ม หรือไม้พุ่มอิงอาศัย (epiphytic shrub) พบน้อยที่เป็นไม้ล้มลุก หรือพืชกินซาก (saprophyte) ใบ เดี่ยว เรียงสลับเวียนรอบกิ่ง (spiral) หรืออาจพบเรียงตรงข้าม (opposite) หรือเรียงเวียนแบบคล้ายเป็นวงรอบ (pseudowhorled) ขอบใบเรียบ (entire) จนถึงหยักแบบฟันเลื่อย (serrate) เนื้อใบมักหนาคล้ายแผ่นหนัง (coriaceous) ดอก สมบูรณ์เพศ (bisexual) กลีบเลี้ยง (sepal) และกลีบดอก (petal) อย่างละ 5 กลีบ พบน้อยที่มี 4, 6, หรือ 7 ช่อดอก แบบช่อกระจุก (raceme) แบบช่อแยกแขนง (panicle) แบบช่อซี่ร่ม (umbel) แบบช่อเชิงหลั่น (corymb) ออกเป็นดอกเดี่ยว (solitary) หรือออกเป็นกระจุก (fascicle) กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันหรือแยกกัน ติดทน (persistent) กลีบดอกรูประฆัง (campanulate) จนถึงรูปกรวย (funnelform) รูปคนโท (urceolate) หรือรูปหลอด (tubular) เกสรเพศผู้ (stamen) 10 อัน พบน้อยที่มี 5, 8 หรืออาจถึง 20 อับเรณูติดด้านหลัง (dorsifixed) มี 2 ช่อ รังไข่ 1 อัน อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) อยู่กึ่งใต้วงกลีบ (half-inferior ovary) หรืออยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ช่อดอจำนวนมาก เรียงรอบแกนร่วม (axile) ผล แห้งแตก (capsule) หรือแบบมีเนื้อหลายเมล็ด (berry) เมล็ด ขนาดเล็กจำนวนมาก มีเอนโดสเปิร์ม (Sleumer, 1966: 469; Keng, 1969: 219.)

Arthur Cronquist (1988) ได้จัดลำดับทางอนุกรมวิธานของวงศ์กุหลาบพันปีไว้ดังนี้

Division	Magnoliophyta
Class	Magnoliopsida
Subclass	Dilleniidae
Order	Ericales
Family	Ericaceae

พืชที่อยู่ในสกุลสะภาดอม (Agapetes) และสกุลช่อไข่มุก (Vaccinium) จัดอยู่ในอนุวงศ์ Vaccinioideae ซึ่งทั้งสองสกุลมีลักษณะร่วมกันคือ มีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary)

รูปวิธานแยกสกุล วงศ์กุหลาบพันปีในประเทศไทย

(ดัดแปลงจาก Sleumer 1967)

1. รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ

2. ผลแตกตามรอยประสาน

1. *Rhododendron*

2. ผลแตกกลางพู

3. กลีบเลี้ยงเริ่มแรกมีขนาดเล็ก ต่อมาขยายขนาดใหญ่และอวบน้ำ หุ้มผลไว้ ผลแบนมีเนื้อหลายเมล็ด หรือแห้งแตก

4. ปลายอับเรณูยึดเป็นหลอดและมีช่องเปิดที่ปลาย

2. *Diplycosia*

4. ปลายอับเรณูไม่ยึดเป็นหลอด อาจพบรอยแตกที่ปลาย 2 อัน

3. *Gaultheria*

3. กลีบเลี้ยงขนาดเล็กไม่เปลี่ยนแปลงรูปร่างในช่วงเป็นผล

5. ผลมีขนาดเล็ก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 0.5 ซม.

4. *Lyonia*

5. ผลมีขนาดใหญ่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 0.5 ซม.

5. *Craibiodendron*

1. รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ

6. กลีบดอกปกติมีขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ (0.4-1.5 ซม. พบน้อยที่ยาวถึง 2 ซม.) ลักษณะเป็นเยื่อ (membranous) พบน้อยที่มีลักษณะฉ่ำน้ำ (fleshy)

6. *Vaccinium*

6. กลีบดอกปกติมีขนาดใหญ่และฉ่ำน้ำ ((0.8-)1.7-4.5 ซม.) ก้านดอกปลายเป็นข้อต่อ พบน้อยที่ไม่เป็นข้อต่อ

7. *Agapetes*

2.1 พืชสกุลสะเภาลม (*Agapetes*)

ได้รับการตั้งชื่อครั้งแรกโดย D. Don ตีพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือ General Systematic ในปี ค.ศ. 1834 มีชื่อพ้องกับชื่อสกุลอีกหลายสกุล เช่น สกุล *Paphia* ตั้งโดย Seem ในปี ค.ศ. 1864 ตีพิมพ์ครั้งแรกในวารสาร Journal Botany และสกุล *Pentapterygium* ตั้งโดย Klotzsch ในปี ค.ศ. 1851 ในหนังสือ Linnaea ซึ่งชื่อที่ถูกต้องและใช้กันในปัจจุบันคือ สกุล *Agapetes* D. Don

2.1.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

พืชสกุลสะเภาลมเป็นไม้พุ่ม หรือเป็นพืชอิงอาศัย พบบ่อยที่เป็นไม้เลื้อย ลำต้นอวบววมบริเวณโคน ใบ เรียงเวียน หรือเรียงคล้ายเป็นวงรอบ แผ่นใบรูปแถบ (linear) ถึงรูปรี (elliptic) ขอบใบเรียบ หรือจักฟันเลื่อย ปลายพินมีต่อม (glandular-toothed) เนื้อใบหนาคล้ายแผ่นหนัง

(coriaceous) หรือค่อนข้างหนาคล้ายแผ่นหนัง (subcoriaceous) ก้านใบสั้น หรือไม่มีก้านใบ (sessile) พบบ่อยที่มีต่อม (gland) ที่โคนใบ หรือที่ปลายก้านใบ ดอก ออกตามกิ่ง เป็นดอกเดี่ยว หรือเป็นช่อแบบช่อเชิงหลั่น หรือออกเป็นกระจุก ก้านดอกย่อยหนาลักษณะเป็นข้อต่อ (articulate) ใบประดับ (bract) และใบประดับย่อย (bracteole) ขนาดเล็ก หลอดกลีบเลี้ยง (calyx tube) เชื่อมติดกับรังไข่ หลอดกลีบเลี้ยงรูปกลม รูปค่อนข้างกลม (subglobose) หรือรูปคล้ายรูปท่อ (subcylindrical) มีสันตามยาว 5 สัน หรือไม่เป็นสันชัดเจน ปลายแยกเป็น 5 แฉก ติดคงทน (persistent) มักเป็นรูปขอบขนาน กลีบดอกสีแดง มักมีลายตามขวาง รูปหลอด (tubular) หรือรูประฆัง (campanulate) พบน้อยที่เป็นรูปคนโทยาว ปลายแยกเป็นแฉกสั้น 5 แฉก หรือเป็นแฉกลึก หลอดกลีบดอกเป็นสัน 5 สัน เกสรเพศผู้ 10 อัน ขนาดเท่ากัน ก้านเกสรสั้น รูปแถบ (linear) อับเรณูขนาดเท่ากัน รูปรี หรือรูปขอบขนานกว้าง (broad-oblong) ผิวขรุขระลักษณะเป็นตุ่มกลมเล็กๆ (granulose) มีเดือย (spur) ที่ด้านหลัง หรือไม่มี ปลายยัดเป็นหลอดยาว (tubule) 2 อัน มีช่องเปิดเป็นรูกลมที่ปลาย หรือแตกตามยาวจากปลายลงมา จานฐานดอกเรียบ หรือเป็นพู รังไข่ 5 ช่อง หรือ 10 ช่อง ไข่อ่อนจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย (filiform) มักโผล่พ้นหลอดกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม (capitate) รูปค่อนข้างเป็นตุ่ม (subcapitate) หรือรูปตัด (truncate) ผล แบบมีเนื้อหลายเมล็ด (berry) รูปกลม ส่วนปลายของผลมีกลีบเลี้ยงและจานฐานดอกติดอยู่ เมล็ดจำนวนมาก รูปรี (Clarke, 1982; Dop, 1930; Sleumer, 1996)

2.1.2 การกระจายพันธุ์

พืชสกุลสะภาดลทั่วโลกพบประมาณ 95 ชนิด ภูมิภาคที่พบมาก ได้แก่ ลิกซิม ภูฐาน ตะวันออกเฉียงใต้ของทิเบต ไปจนถึงอัลสัม พม่า ตะวันตกของยูเนียน ทางเหนือของทอนคิน และประเทศไทย ซึ่งพบได้ถึง 80 ชนิด ส่วนในออสเตรเลียทางตะวันออกเฉียงเหนือพบ 2 ชนิด ในนิวกาลิโดเนีย พบ 1 ชนิด ในหมู่เกาะฟีจี พบ 1 ชนิด และในภูมิภาคมาเลเซีย (ภาคใต้ของไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ บอร์เนียว อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์) พบ 11 ชนิด (Sleumer, 1966)

2.1.3 นิเวศวิทยา

พืชสกุลสะภาดลส่วนใหญ่เป็นพืชอิงอาศัย ชอบขึ้นในป่าดงดิบที่อยู่ในระดับสูง (upper rain-forest) หรือป่าดิบชื้นที่มีมอสหนาแน่น (moss-forest) รากและลำต้นอวบววม ทำหน้าที่เก็บน้ำ ผลสุกสีม่วงหรือสีดำ หลายชนิดเป็นอาหารนก แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาอย่างจริงจัง (Sleumer, 1966)

2.2 พืชสกุลช่อไข่มุก (*Vaccinium*)

พืชสกุลช่อไข่มุกได้รับการตั้งชื่อโดย Linnaeus ในปี ค.ศ. 1754 ในหนังสือ *Genera Plantarum* มีลักษณะที่มีความใกล้เคียงกับสกุล *Costera*, *Agapetes* และ *Dimorphantha*

2.2.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

พืชสกุลช่อไข่มุกเป็นไม้พุ่ม ไม้ต้นขนาดเล็ก หรือเป็นพืชอิงอาศัย โคนลำต้นของกลุ่มที่เป็นพืชอิงอาศัยจะมีโคนต้นอวบวม และบางครั้งมีรากขนาดใหญ่ ใบ เรียงเวียน หรือเรียงเวียนคล้ายเป็นวงรอบ เนื้อใบหนาคลายแผ่นหนัง หรือค่อนข้างหนาคลายแผ่นหนัง พบน้อยที่เนื้อใบบาง (thin) ช่อดอก แบบช่อกระจุก หรือแบบช่อเชิงหลั่น ออกตามปลายยอด หรือง่ามใบ พบน้อยที่เป็นดอกเดี่ยว ก้านดอกมีใบประดับ หรือใบประดับย่อยติดทน หรือร่วงง่าย (caducous) บางชนิดมีใบประดับที่มีลักษณะคล้ายใบ (foliaceous) หลอดกลีบเลี้ยงรูปกลม ปลายแยกเป็น 5 แฉก ขนาดเล็ก กลีบดอกสีขาว สีเหลืองเขียว หรือสีแดง รูปหลอด หรือรูปคนโท รูปไข่ รูปค่อนข้างกลม ปลายแยกเป็น 4-5 กลีบ กลีบซ้อนทับกันในดอกตูม เกสรเพศผู้ 10 อัน หรือ 8 อัน แยกกันติดอยู่ที่บริเวณโคนจานฐานดอกด้านนอก อับเรณูรูปขอบขนาน ที่ด้านหลังมีหรือไม่มีเดือยปรากฏ 2 อัน ปลายยึดเป็นหลอดยาว 2 อัน มีช่องเปิดเป็นรูปกลม หรือแตกตามยาวจากปลายลงมา รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มี 5 ช่อง หรือเป็นช่องเทียม (falsely) 8-10 ช่อง ไข่อ่อนจำนวนมาก พบน้อยที่มีจำนวนน้อย ก้านเกสรเพศเมียยาวหรือสั้นกว่ากลีบดอก ผล มีเนื้อหลายเมล็ด รูปกลม มีเมล็ดน้อยถึงจำนวนมาก ส่วนปลายของผลมีกลีบเลี้ยงและจานฐานดอกติดอยู่ มี 5 ช่อง หรือ 10 ช่อง เมล็ดเล็ก รูปรี หรือรูปร่างไม่แน่นอน แบน มีเอนโดสเปิร์ม (albuminous) (Kurz, 1877; Clarke, 1882; Dop, 1930 และ Sleumer, 1966)

2.2.2 การกระจายพันธุ์

พืชสกุลช่อไข่มุกทั่วโลกพบประมาณ 450 ชนิด มีการกระจายพันธุ์ในทวีปยุโรป 6 ชนิด ในอเมริกาเหนือเขตอบอุ่น 65 ชนิด ในอเมริกาเขตร้อนชื้น 30 ชนิด ในแอฟริกาและมาดากาสการ์ 5 ชนิด ในเขตร้อนชื้นของเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 76 ชนิด (มี 1 ชนิด กระจายมาจากทางญี่ปุ่น) ในญี่ปุ่นและเอเชียตะวันออก พบ 22 ชนิด (มี 3 ชนิดกระจายมาจากหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก) บริเวณหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก พบ 11 ชนิด (มี 1 ชนิดที่พบในภูมิภาคมาเลเซีย) ส่วนในภูมิภาคมาเลเซีย พบ 240 ชนิด (Sleumer, 1966)

2.2.3 นิเวศวิทยา

พืชสกุลช่อไข่มุก เป็นพืชอิงอาศัย หรือขึ้นอยู่ตามพื้นดิน (terrestrial) ในป่าดั้งเดิม (primary) หรือป่ารุ่มบนเขาสูง (secondary montane rain-forest) ตามพื้นป่าสน จนถึงบริเวณที่ใกล้กับภูเขาไฟ ที่ความสูงใกล้ระดับน้ำทะเล จนถึง 4400 เมตร บางชนิดเป็นพืชอิงอาศัยในระดับต่ำ แต่เมื่ออยู่ในระดับสูงจะเปลี่ยนลักษณะนิสัย (habit) เป็นไม้ต้น พวกที่เป็นพืชอิงอาศัยจะมีโคนต้นที่อวบวม (Sleumer, 1966)

ดอกของพืชสกุลช่อไข่มุกบางชนิดเป็นที่อาศัยของดักแด้แมลง (gall) ซึ่งจะทำให้กลีบดอกไม่เปิดออก และเปลี่ยนรูปร่างเป็นรูปกระสวย (fusiform) (Sleumer, 1966)

2.2.4 การใช้ประโยชน์

พืชสกุลช่อไข่มุกหลายชนิดในต่างประเทศ ผลรับประทานเป็นอาหารได้ และเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น *Vaccinium corymbosum*, *V. macrocarpon* หรือ *V. meridionale* (Barlow et al., 1991; Graf, 1992) ในภูมิภาคเอเชีย พืชสกุลนี้เกือบทุกชนิดเป็นอาหารของนกและกระต่าย ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งของการช่วยกระจายพันธุ์ (Sleumer, 1966) ในประเทศไทย ชาวมูเซอแดง นำยอดอ่อนและผลสุกของส้มปี (*Vaccinium sprengelii*) รับประทานเป็นผักและผลไม้ (เขาวนิตย์, 2539)

2.3 ประวัติการศึกษาพืชสกุลสะเทาะลม และสกุลช่อไข่มุกในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1877 Kurz ได้รวบรวมพืชในวงศ์ Ericaceae ของประเทศพม่า และจัดทำรูปวิธานแยกสกุลและชนิดในหนังสือ Forest Flora of British Burma vol. II มีพืชในสกุล *Vaccinium* 11 ชนิด ได้แก่ *Vaccinium acuminatum* Kurz, *V. auriculatum* Kurz, *V. campanulatum* Kurz, *V. donianum* Wight, *V. exaristatum* Kurz, *V. macrostemon* Kurz, *V. miniatum* Kurz, *V. odontocermum* Wight, *V. pumilum* Kurz, *V. variegatum* Kurz และ *V. verticillatum* Kurz ชนิดที่มีรายงานว่าพบในประเทศไทยได้แก่ *V. exaristatum* Kurz

ในปี ค.ศ. 1882 Clarke ได้รวบรวมพืชในวงศ์ Vacciniaceae ในหนังสือ Flora of British India vol. III มีพืชในสกุล *Agapetes* 26 ชนิด สกุล *Pentapterygium* 5 ชนิด สกุล *Vaccinium* 17 ชนิด และสกุล *Corallobotrys* 1 ชนิด

สกุล *Agapetes* ที่พบ ได้แก่ *Agapetes angulata* Hook.f., *A. auriculata* Hook.f., *A. bracteata* Hook.f. ex C.B. Clarke, *A. buxifolia* Nutt., *A. campanulata* C.B. Clarke, *A. discolor* C.B. Clarke, *A. glabra* C.B. Clarke, *A. grandiflora* Hook.f., *A. griffithii* C.B. Clarke, *A. linearifolia* C.B. Clarke, *A. lobbii* C.B. Clarke, *A. loranthiflora* D. Don ex

G. Don, *A. macrantha* Hook.f., *A. macrophylla* C.B. Clarke, *A. macrostemon* C.B. Clarke, *A. miniata* Hook.f., *A. mitrarioides* Hook.f. ex C.B. Clarke, *A. nana* Hook.f., *A. nuttallii* C.B. Clarke, *A. obovata* Hook.f., *A. parishii* C.B. Clarke, *A. pilifera* Hook.f. ex C.B. Clarke, *A. saligna* Hook.f., *A. salicifolia* C.B. Clarke, *A. setigera* D. Don ex G. Don และ *A. variegata* D. Don ex G. Don (Clarke, 1882) ชนิดที่มีรายงานว่าพบในประเทศไทย ได้แก่ *A. parishii* C.B. Clarke, *A. loranthiflora* D. Don ex G. Don, *A. lobbii* C.B. Clarke และ *A. bracteata* Hook.f. ex C.B. Clarke

พืชสกุล *Vaccinium* ที่พบ ได้แก่ *Vaccinium ardisioides* Hook.f. ex C.B. Clarke, *V. arbutoides* C.B. Clarke, *V. baccanum* Miq., *V. donianum* Wight, *V. dunalianum* Wight, *V. glauco-album* Hook.f. ex C.B. Clarke, *V. griffithianum* Wight, *V. gualtheriaefolium* Hook.f. ex C.B. Clarke, *V. leschenaultii* Wight, *V. malaccense* Wight, *V. nilgherrense* Wight, *V. nummularia* Hook.f. & C.B. Clarke, *V. pumilum* Kurz, *V. retusum* Hook.f. ex C.B. Clarke, *V. serratum* Wight, *V. sikkimense* C.B. Clarke และ *V. venosum* Wight (Clarke, 1882)

ในปี ค.ศ. 1930 P. Dop ได้รวบรวมพืชในวงศ์ Vacciniaceae ของภูมิภาคอินโดจีน และจัดทำรูปวิธานแยกสกุลและแยกชนิด ในหนังสือ Flore Generale de l' Indo-chine vol. III มีพืชในสกุล *Agapetes* 5 ชนิด ได้แก่ *Agapetes acosta* D.C., *A. bullata* Dop, *A. chapaensis* Dop, *A. hosseana* Diels และ *A. poilanei* Dop และสกุล *Vaccinium* 16 ชนิด ได้แก่ *Vaccinium bracteatum* Thunb., *V. cambodianum* Dop, *V. chevalieri* Dop, *V. dunalianum* Wight, *V. eberhardtii* Dop, *V. exaristatum* Kurz, *V. harmandianum* Dop, *V. nhatrangense* Dop, *V. petelotii* Dop, *V. pilosum* A. Chevalier, *V. poilanei* Dop, *V. pseudospadiceum* Dop, *V. thysanocalyx* Dop, *V. tonkinense* Dop, *V. yersini* A. Chevalier และ *V. viscifolium* King et Gamble จากการศึกษาครั้งนี้ Dop รายงานว่า *Agapetes hosseana* Diels, *V. harmandianum* Dop, *V. bracteatum* Thunb., *V. exaristatum* Kurz และ *V. viscifolium* King & Gamble พบในประเทศไทย

ในปี ค.ศ. 1966 Sleumer ได้รวบรวมพืชในวงศ์ Ericaceae และจัดทำรูปวิธานแยกสกุลและชนิดในหนังสือ Flora Malesiana vol. 6 มีพืชอยู่ในสกุล *Vaccinium* 240 ชนิด ชนิดที่พบในประเทศไทย ได้แก่ *Vaccinium bracteatum* Thunb., *V. dialypetalum* J.J.Sm. และ *V. viscifolium* King & Gambel (Sleumer, 1966) และสกุล *Agapetes* อีก 11 ชนิด แต่ไม่มีรายงานชนิดที่พบในประเทศไทย

ในปี ค.ศ. 1987 Tem Smitinand และ Pham-Hoang Ho รายงานว่า *Vaccinium vietnamense* Smitinand & P.H. Ho และ *V. jevidalianum* Smitinand & P.H. Ho เป็นพันธุ์ไม้ชนิดใหม่ของโลก (new species) นอกจากนี้ยังเปลี่ยนสถานภาพของ *V. thysanocalyx* Dop เป็น *V. bracteatum* Thunb. var. *thysanocalyx* (Dop) Smitinand & P.H. Ho

2.4 ประวัติการศึกษาสกุลสะเภาลมและสกุลช่อไข่มุกในประเทศไทย

ในปี ค.ศ. 1938 Fletcher รายงานชนิดและการกระจายพันธุ์ของพรรณไม้ในวงศ์ Vacciniaceae ในประเทศไทย โดยพบพรรณไม้วงศ์นี้ 2 สกุล คือ สกุลสะเภาลม และสกุลช่อไข่มุก สกุลสะเภาลมมี 4 ชนิด ได้แก่ *Agapetes hosseana* Diels, *A. loranthiflora* D. Don var. *glabrata* C.B. Clarke, *A. parishii* C.B. Clarke, และ *A. saxicola* Craib สกุลช่อไข่มุกพบ 13 ชนิด ได้แก่ *Vaccinium apricum* H.R. Fletcher, *V. bracteatum* Thunb., *V. eberhardtii* Dop. var. *pubescens* H.R. Fletcher, *V. exaristatum* Kurz, *V. garretii* Craib, *V. glabrum* H.R. Fletcher, *V. harmandianum* Dop, *V. pauciflorum* H.R. Fletcher, *V. pedicellatum* H.R. Fletcher, *V. perakense* Ridl., *V. siamensis* H.R. Fletcher, *V. subobovatum* H.R. Fletcher, และ *V. winitii* H.R. Fletcher (Kerr, 1938)

ในปี ค.ศ. 1963 Sleumer รายงานชนิดและการกระจายพันธุ์ของสกุลสะเภาลม ได้แก่ *Agapetes hosseana* Diels และ *A. saxicola* Craib และสกุลช่อไข่มุก ได้แก่ *Vaccinium bracteatum* Thunb. และ *V. sprengelii* (D. Don) Sleumer ว่าพบในประเทศไทย

ในปี ค.ศ. 1966 Sleumer รายงานว่า *Agapetes bracteata* Hook.f. ex C.B. Clarke และ *A. lobbii* C.B. Clarke เป็นพืชที่พบครั้งแรกในประเทศไทย (new record) และรายงานการกระจายพันธุ์ของ *Agapetes saxicola* Craib ว่าพบที่ ภูเมี่ยง จ.พิษณุโลกด้วย ซึ่งแต่เดิมพบเฉพาะที่ภูกระดึง

ในปี ค.ศ. 1969 Sleumer รายงานว่า *Vaccinium viscifolium* King & Gamble var. *trichostylum* Sleumer เป็นพืชชนิดใหม่ของโลก (new variety)

ในปี พ.ศ. 2523 เต็ม สมิตินันท์ ได้ศึกษาและรวบรวมรายชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย และได้รายงานพืชสกุลสะเภาลม 4 ชนิด ได้แก่ สะเภาลม *Agapetes hosseana* Diels, สะเม็ก *A. lobbii* C.B. Clarke, ประทัดดอย *A. parishii* C.B. Clarke, เหง้าน้ำทิพย์ *A. saxicola* Craib พืชสกุลช่อไข่มุก 2 ชนิด 1 variety ได้แก่ ทั้งหวด *Vaccinium bracteatum* Thunb., ช่อไข่มุก *V. bracteatum* Thunb. var. *eberhardtii* Sleumer และล้มปี *V. sprengelii* Sleumer